

Stanovisko
k výkladu skutkových podstat trestných činů páchaných pravicovými extremisty a problémům
souvisejícím s jejich dokazováním

Na základě závěrů vyplývajících z jednání expertů na problematiku pravicového extremismu, které se uskutečnilo dne 14. července 2005 v Ústí nad Labem, byla zřízena rozhodnutím ministra vnitra a policejního prezidenta pracovní skupina zabývající se problematikou hudebních koncertů pořádaných pravicovými extremisty. Jedním z cílů pracovní skupiny bylo vypracování stanoviska, jehož hlavním cílem je interpretace ustanovení trestního zákona, která obsahují trestné činy páchané pravicovými extremisty a uvedení důkazních prostředků nezbytných k prokázání jednotlivých znaků jejich skutkových podstat. Toto stanovisko zároveň navazuje na stanovisko odboru bezpečnostní politiky „k zákonnosti postupu Policie ČR v případech srazů extremistických skupin a hnutí a výkladu pojmů § 260 a 261 zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona“ vydané pod čj.: OBP-27/CZ-2004.

V první řadě je třeba zmínit, že trestní zákon je založen na individuální odpovědnosti pachatele za spáchaný trestný čin, proto bude třeba dokazování směřovat k prokázání skutečnosti, že konkrétní pachatel naplnil všechny znaky skutkové podstaty trestného činu a tento čin je zároveň nebezpečný pro společnost. Nedostatek formální nebo materiální stránky trestného činu bude mít za následek nemožnost stíhat a odsoudit pachatele.

Úvodem podáváme demonstrativní výčet trestných činů, ke kterým může docházet v souvislosti s „extremistickou kriminalitou“. Jde o tyto trestné činy (viz tabulka č. 1):

Tabulka č. 1: Trestné činy páchané pravicovými extremisty

➤ Hlava II. TZ (§ 118 – neoprávněné podnikání, § 148 - zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby),   ➤ Hlava III. TZ (§ 153, 154 – útok na státní orgán, § 155, 156 – útok na veřejného činitele, § 163a - účast na zločinném spolčení),   ➤ Hlava V. TZ (§ 196, 197a – násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci, § 198 – hanobení národa, etnické skupiny, rasy a přesvědčení, § 198a podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod, § 202 – výtržnictví),   ➤ Hlava VII. TZ (§ 219 odst. 1, 2 písm. g) – vražda, § 221 odst. 1, 2 písm. b), 222 odst. 1, 2 písm. b) – ublížení na zdraví, § 225 – rvačka),   ➤ Hlava VIII. TZ (§ 238a – porušování svobody sdružování a shromažďování),   ➤ Hlava IX. TZ (§ 252a – legalizace výnosů z trestné činnosti, 257 odst. 1,2 písm. b) TZ – poškozování cizí věci),   ➤ Hlava X. TZ (§ 260, 261 a 261a – podpora a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka).

S ohledem na problematiku pravicového extremismu lze z uvedeného výčtu v obecné rovině vymezit dvě základní kategorie souvisejících trestných činů:

1. trestné činy spáchané v souvislosti s existencí nelegálních organizací, spolčení nebo hnutí (dále jen „nelegální organizace“), a
2. trestné činy spáchané bez ohledu na existenci nelegálních organizací.

1. Trestné činy spáchané v souvislosti s existencí nelegálních organizací

Do této kategorie lze zahrnout zejména tyto trestné činy:

- I. podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod (§ 198a odst. 3 písm. b) TZ),
- II. účast na zločinném spolčení (§ 163a TZ),
- III. podpora a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka (§ 260, 261 TZ).

Všechny zmíněné trestné činy jsou charakteristické tím, že k jejich spáchání se vyžaduje existence více či méně organizované skupiny osob, která porušuje nebo směřuje k porušování práv a svobod jiných osob. Objektivní stránka jejich skutkových podstat, v níž je vyjádřeno jednání pachatele, pak úzce souvisí s existencí takových nelegálních organizací. Samotné jednání může spočívat zejména v založení, podpoře, propagaci nelegální organizace, jakož i v účasti na ní nebo ve veřejném projevu sympatií k ní. Zákonem vymezené jednání a existence nelegální organizace jsou tedy dva základní znaky, ke kterým bude v rámci trestního řízení směřovat převážná část dokazování. Z praxe vyplývá, že se dosud neobjevily výrazné problémy, pokud jde o obstarávání a provádění důkazních prostředků ve vztahu k protiprávnímu jednání organizátorů a účastníků pravicově extremistických koncertů. Na druhou stranu, problematickým se jeví dokazování existence nelegálních organizací, což v několika případech vedlo k ukončení trestního řízení ve věci. Z tohoto důvodu se dále budeme zabývat interpretací znaků nelegálních organizací ve vztahu k jejich dokazování. Jak vyplývá z dosavadních trestních případů, lze poznamenat, že výpovědi, či výslechy svědků nebo obviněných, odborná vyjádření, znalecké posudky, ohledání věci a místa činu, obrazové a zvukové záznamy, či propagační materiály obstarané v souvislosti s pořádáním extremistických hudebních koncertů nebyly v několika případech považovány za dostačující k prokázání jejich existence. V rámci prověřování a objasňování trestné činnosti tedy policie bude muset širěji využít i další právní nástroje, mezi něž se řadí operativně pátrací prostředky (k jejich použití došlo např. v akci „Patriot“). Vzhledem k tomu, že Českou

republiku zavazuje ke stíhání uvedených trestných činů několik mezinárodních smluv¹, je zároveň splněna i podmínka pro použití agenta.

S ohledem na vymezené trestné činy řadíme pro účely tohoto stanoviska pod obecný pojem „nelegální organizace“ skupinu, organizaci nebo sdružení, které hlásají diskriminaci, násilí nebo rasovou, etnickou nebo náboženskou nenávist (§ 198a odst. 3 písm. b) TZ), zločinné spolčení (163a TZ) a hnutí směřující k potlačení práv a svobod člověka (§ 260, 261 TZ).

I. skupina, organizace nebo sdružení, které hlásají diskriminaci, násilí nebo rasovou, etnickou nebo náboženskou nenávist (§ 198a odst. 3 písm. b) TZ)

Nejčastější nelegální organizací, se kterou se policie (včetně dalších orgánů činných v trestním řízení) může setkat, jsou skupina, organizace nebo sdružení, které hlásají diskriminaci, násilí nebo rasovou, etnickou nebo náboženskou nenávist, uvedené v § 198a odst. 3 písm. b) trestního zákona. Ustanovení § 198a odst. 3 písm. b) obsahuje samostatnou skutkovou podstatu trestného činu, která byla trochu nešťastně vložena novelou² do stávajícího trestného činu podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod. Pojetí nelegální organizace ve smyslu tohoto ustanovení je v podstatě dosti široké, což lze poukázat i na výkladu uvedeném Šámalem v komentáři k trestnímu zákonu³.

Tabulka č. 2: Nelegální organizace podle Šámala - § 198a odst. 3 písm. b) TZ.

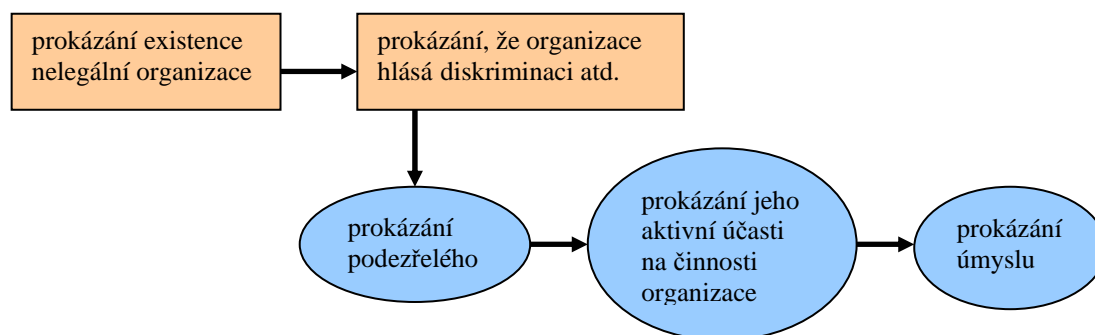
nelegální organizace	definice	příklady	důkazní prostředky
skupina	= nahodile vzniklé seskupení nejméně tří osob (zpravidla nemá stálou organizační strukturu a nemusí mít ani delší trvání)	- účastníci hudebního koncertu	obrazové a zvukové záznamy projevů těchto osob, výpovědi, zajištěná závadná symbolika, vstupenky na koncert, letáky atd.
organizace	= společenství nejméně tří osob (má vytvořenou organizační strukturu, v němž je provedena určitá dělba úkolů mezi jednotlivé členy takového společenství, v důsledku čehož se vyznačuje určitou koordinovaností)	- hudební skupina - organizátoři koncertu	záznamy o komunikaci mezi členy organizace, o spolupráci na páchání trestné činnosti, obrazové a zvukové záznamy hudebních koncertů, texty písní a jejich znalecké posudky, nájemní smlouvy atd.
sdružení	= specifické formy organizace v podobě spolků, společností, svazů, hnutí, klubů a jiných sdružení	- Národní odpor	záznamy o případné registraci, o způsobech setkání a plánování společných akcí, výpovědi, znalecké posudky, případné stanovy, pozvánky hudebním skupinám, internetové stránky, publikace atd.

¹ např. Úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace, Mezinárodní úmluva o potlačení a trestání zločinu apartheidu, Mezinárodní pakt o občanských a politických právech atd.

² zák. č. 134/2002 Sb. s účinností od 30.6.2002

³ Šámal, P. a spol. Trestní zákon komentář. Praha: C.H.Beck, 2003

Na základě tohoto výkladu bude pod nelegální organizaci možno podřadit organizátory koncertu, hudební skupiny, které na koncertu budou vystupovat, samotné účastníky koncertu, jakož i jiné organizace. Vždy však ale bude nutno prokázat, že smyslem, cílem či účelem existence takové organizace je hlásání diskriminace, násilí nebo rasové, etnické nebo náboženské nenávisli. Dokazování bude postaveno na důkazních prostředcích obstaraných buď v rámci dlouhodobějšího šetření policie, má-li organizace trvalejší charakter, nebo v rámci krátkodobějšího šetření, kdy zpravidla půjde o dokumentaci hudebního koncertu o jehož konání se policie dozvěděla těsně před jeho začátkem. Prokázání existence nelegální organizace je však pouze prvním krokem policie, za kterým následuje prověřování skutečností nasvědčujících tomu, že se podezřelá osoba aktivně účastnila na její činnosti. Aktivní účast je třeba vykládat v souvislosti s činností nelegální organizace. U hudební skupiny se aktivní účastí bude rozumět činnost hudebníka, zpěváka, manažera skupiny apod. Na druhou stranu ale nelze považovat za aktivní účast na činnosti hudební skupiny přítomnost osob na koncertě. Účastníci koncertu si však mohou vytvořit vlastní, třeba i nahodile vzniklou nelegální organizaci, která hlásá diskriminaci (zejména půjde o tzv. skupinu), a tímto jednáním se aktivně podílet na její činnosti. Dokazování tedy bude probíhat následujícím způsobem:

Neprokázání existence nelegální organizace by mělo policii směřovat k pověření skutečnosti, zda v tom konkrétním případě nedošlo ke spáchání jiného trestného činu, jehož znakem není participace účastníka na nelegální organizaci, např. § 198a odst.1 TZ.

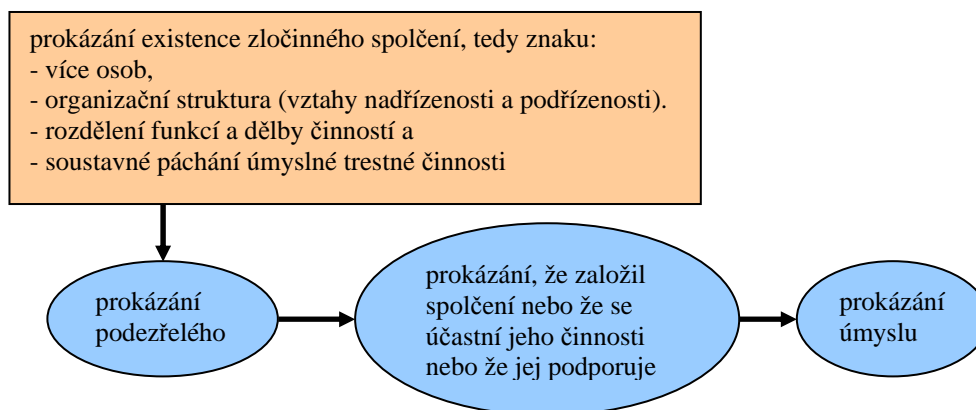
II. zločinné spolčení (§ 163a TZ)

Závažnější formu trestné součinnosti představuje zločinné spolčení. **Zločinné spolčení** je legálně definováno v § 89 odst. 17 TZ, a to jako „*společenství více osob s vnitřní organizační strukturou, s rozdělením funkcí a dělbou činností, které je zaměřeno na soustavné páchaní úmyslné trestné činnosti*“.

Tabulka č. 3: Zločinné spolčení - § 89 odst. 17 TZ

nelegální organizace	definice	příklady	důkazní prostředky
zločinné spolčení	= společenství více osob (s vnitřní organizační strukturou, s rozdělením funkcí a dělbu činností, které je zaměřeno na soustavné páčání úmyslné trestné činnosti)	dříve: - Hammerskins	záznamy o struktuře a organizaci osob, o komunikaci mezi nimi, o trestné činnosti, o případném vnitřním řádu, o věcném a finančním zajištění atd. (vhodné se jeví i použití agenta)

Tato forma trestné součinnosti se vyznačuje vysokým stupněm organizovanosti s přesně vymezeným vztahem nadřízenosti a podřízenosti svých členů a může směřovat k páčání jakékoliv úmyslné trestné činnosti. Znakem takového společenství je i jeho trvalejší charakter. Podle Rizmana lze považovat za zločinné spolčení např. „*vysoce organizované společenství, zaměřené výlučně na dosažení politických cílů (destabilizaci společnosti) soustavným páčáním úmyslných násilných trestných činů (různé extremistické teroristické skupiny)*“⁴. Za takové spolčení bylo dříve nejspíše možno označit organizaci Bohemia Hammerskins, která byla českou pobočkou mezinárodní organizace Hammerskins, s jejíž aktivitami byly spojovány některé ve světě páchané teroristické útoky. Podle dosavadních poznatků ale nebyla na území České republiky zaznamenána její další aktivita. Ačkoliv pořadatelé některých extremistických koncertů uvádějí jako hlavního organizátora tuto organizaci, označení neodpovídá skutečnosti a pořadatelé tak činí zejména pro účely zvýšení prestiže koncertu, přilákání více účastníků. Do budoucna je však nutno počítat i s variantou vzniku nebo obnovení činnosti extremistického zločinného spolčení, kdy policie bude muset najít dostatek důkazních prostředků k prokázání skutečností o osobách na něm zúčastněných, o jeho organizaci a vnitřním fungování, o věcném zajištění, o jeho financování a zejména o úmyslné extremistické trestné činnosti, kterou soustavně páchá. Proces dokazování bude tedy následovný:

⁴ Šámal, P. a spol. Trestní zákon komentář. Praha: C.H.Beck, 2003, s. 927

III. hnutí směřující k potlačení práv a svobod občana nebo hlásající národnostní, rasovou, náboženskou či třídní zášť nebo zášť vůči jiné skupině osob (§ 260, 261 TZ)

Specifickou formou trestné součinnosti je hnutí směřující k potlačení práv a svobod občana nebo hlásající národnostní, rasovou, náboženskou či třídní zášť nebo zášť vůči jiné skupině osob. Trestní zákon neobsahuje legální definici tohoto hnutí, ale vzhledem k bohaté judikatuře Nejvyššího soudu ČR lze vymezit některé jeho obligatorní znaky, které musí být v případě konkrétního hnutí dokázány. Podle požadavků vyplývajících ze sjednocujícího stanoviska trestního kolegia NS ČR⁵ budou předmětem dokazování 3 základní skutečnosti, a to:

- hnutí musí skutečně existovat a působit v době, kdy mělo dojít ke spáchání trestného činu (vyplývá to z dikce zákona, kdy zákonodárce v § 260 TZ použil přítomný čas ve formulaci „hnutí, které prokazatelně směřuje k potlačení práv a svobod nebo hlásá...“ **(existence hnutí)**,
- tvoří jej skupina osob, která je alespoň částečně organizovaná, byť třeba formálně neregistrovaná (personální základna hnutí), a
- musí prokazatelně směřovat k potlačení práv a svobod občana nebo hlásat národnostní, rasovou, náboženskou či třídní zášť nebo zášť vůči jiné skupině osob (ideologická základna hnutí).

Uvedené znaky vyplývají především z použití jazykového a logického výkladu právní normy. Pro správné pochopení pojmu hnutí v trestním slova smyslu ale bude třeba tyto způsoby právní interpretace doplnit i o výklad systematický, historický, příp. i teleologický. Práva a svobody člověka představují v tomto případě objekt trestné činnosti, přičemž jejich ochrana je garantována na nejvyšším stupni Listinou základních práv a svobod. Práva a svobody, stejně tak i jejich ochrana, jsou jedním ze základních principů demokratického právního státu. Jak dokládá řada historických pramenů, na území České republiky došlo v minulosti ke vzniku několika uskupení vedoucích k odstranění demokratických principů, a tím i k potlačení práv a svobod člověka. Pro tato uskupení bylo charakteristické, že představovala souhrn osob, z nichž některé působily samostatně, jiné byly organizovány ve sdruženích (i ve formě politických stran a hnutí), přičemž v celku byla jejich činnost vedená společným postojem, ideologií (např. ideologií nacismu, fašismu, komunismu). Takováto uskupení by pak s přihlédnutím k výše uvedeným znakům (existence hnutí, personální a ideologická základna hnutí) bylo možné označit za hnutí v trestním slova smyslu. Z obavy, že by se mohlo objevit nové (příp. znovuobnovené) hnutí, které by v podstatném rozsahu ohrozilo demokratické

---

⁵ sp. zn. Tpjn 302/2005

principy právního státu, zákonodárce začal kriminalizovat jednání, které by spočívalo v jeho podpoře, propagaci, příp. veřejnému projevování sympatií k němu. Systematické zařazení skutkové podstaty trestného činu podle § 260 a 261 TZ mezi trestné činy proti lidskosti poukazuje na jeho specifickou povahu a závažnější nebezpečnost pro společnost, než jak je tomu u nelegálních organizací vymezených v § 198a odst. 3 písm. b) TZ. V neposlední řadě je třeba poznamenat, že i samotné ustanovení tohoto trestného činu se během posledních několika let postupně měnilo. Původně byl pod pojem hnutí zahrnut „fašismus a jiné podobné hnutí“, poté se příkladmo za hnutím v závorce uváděl „fašismus a komunismus“, a to až do doby, kdy Ústavní soud z důvodů právní jistoty zrušil příklady uvedené v závorce a ponechal zde pouze pojem „hnutí“.

Vrátíme-li se však k interpretaci pojmu „hnutí“, pro účely sjednocení praxe orgánů činných v trestním řízení se pracovní skupina dohodla na používání definice hnutí, kterou nabízí Nejvyšší soud ČR ve svém stanovisku:

hnutí = skupina osob alespoň částečně organizovaná, byť třeba formálně neregistrovaná, směřující k potlačení práv a svobod člověka nebo hlásající národnostní, rasovou, náboženskou či třídní zášť nebo zášť vůči jiné skupině osob. Pro naplnění znaků této skutkové podstaty je nutné, aby hnutí existovalo v době, kdy je pachatel podporoval či propagoval, a to byť v jeho modifikované podobě (např. neofašistické nebo nenacistické hnutí apod.)

Nejvyšší soud podřazuje pod hnutí podle § 260 TZ i modifikovanou formu již zaniklého hnutí. Takovouto modifikaci představuje např. hnutí neonacistické, neofašistické. Výrazný interpretační posun však dále přináší interpretace hnutí, jakožto skupiny osob. Vyjde-li se striktně z tohoto pojetí, pak lze za hnutí označit i 3 osoby, jejichž činnost směřuje k cílům naznačeným v trestním zákoně. Orgány činné v trestním zákoně tak budou muset velice citlivě rozlišovat, zda skupina osob hlásá nenávist nebo je jejím cílem hlásat zášť vůči jiné skupině osob. Nejvyšší soud identifikuje zášť za „ještě více vystupňovanou nenávist“. Ač tento výklad nelze považovat za nejméně, orgány činné v trestním řízení budou muset v konkrétním případě zjišťovat míru porušení základních lidských práv skupinou osob a podle toho tuto skupinu subsumovat pod příslušné ustanovení trestního zákona.

Tabulka č. 4: „hnutí“ v trestním slova smyslu

příklady	důkazní prostředky
- neonacistické hnutí - neofašistické hnutí	výpovědi obviněných a svědků, znalecké posudky, propagační materiály, jejich internetové stránky, publikace, zajištěná symbolika, záznamy jejich předchozích aktivit, zprávy orgánů monitorujících jejich činnost, důkazy obstarané v souvislosti s použitím agenta nebo jiných operativně pátracích prostředků atd. (obstarávání důkazní prostředků bude zpravidla založeno na dlouhodobějším šetření)

Nově rovněž není kladen takový důraz na prokazování organizace a strukturovanosti hnutí⁶.

V trestním řízení nemusí být „prokazována konkrétní organizační struktura takového hnutí, počet členů, vedoucí představitelé či další jeho detailní charakteristiky“⁷. Naopak postačí jeho konkretizace v „hrubých rysech“. Těmito „hrubými rysy“ lze rozumět prokázání 3 výše uvedených základních znaků hnutí, a to 1) existence hnutí, 2) personální základny a 3) ideologické základny. Existenci hnutí je možno prokazovat důkazy o jeho aktivitách v době, kdy došlo k páčání trestné činnosti. Takovými aktivitami mohou být prezentace na internetu, příprava a pořádání extremistických hudebních koncertů, shromáždění apod. Personální základna hnutí může být tvořena jak jednotlivci, tak i různými organizacemi (např. Národní odpor), přičemž osoby patřící k hnutí ani o sobě navzájem nemusí vědět, podstatné je, že prosazují stejnou ideologii. V této souvislosti se domníváme, že personální základnu lze doložit poukázáním na autory publikační činnosti hnutí, organizátory a účastníky aktivit hnutí, jakož i další osoby, které jsou myšlenkově spřízněné se závadnou ideologií hnutí. Základním kamenem hnutí postihovaného podle trestního páva je jeho ideologická základna. Ač hnutí pod vlivem závadné ideologie nemusí přímo potlačovat práva a svobody člověka, vždy musí svými aktivitami k tomu směřovat. Prokázání tohoto znaku bude založeno na dlouhodobém monitoringu chování a jednání osob pod vlivem společné ideologie. Obrazové a zvukové záznamy aktivit hnutí směřujících k potlačení práv a svobod, znalecké posudky s texty písní, které jsou hrány na koncertech pořádaných pod záštitou hnutí, prezentace jím publikované na internetu, v knižní nebo i jiné obdobné podobě, charakteristická symbolika, propagační materiál, výpovědi obviněných a svědků, zprávy orgánů monitorujících jeho činnost, jakož i další důkazní prostředky budou nezbytné k doložení závadné ideologie hnutí.

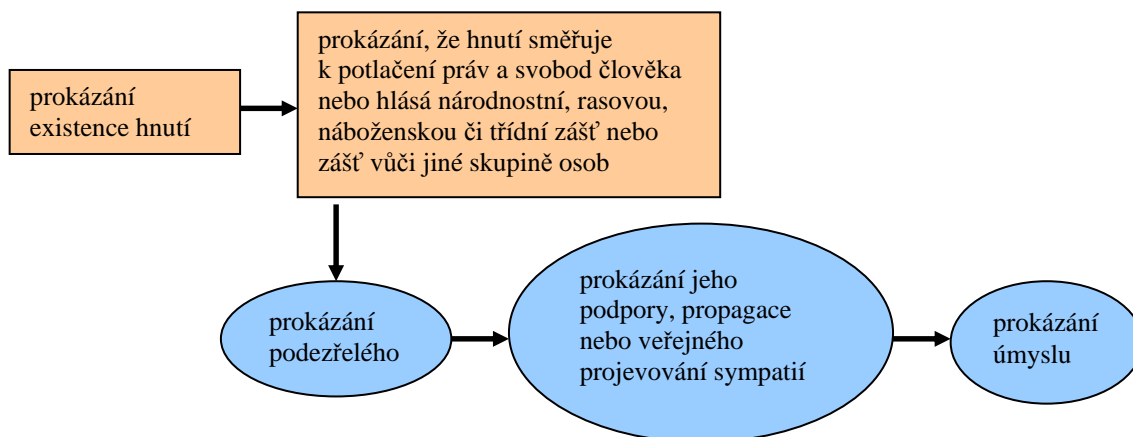
Podají-li se policejnímu orgánu obstatat dostatek důkazů k prokázání existence hnutí uvedeného v § 260 TZ, další šetření se bude vztahovat k podezřelému, a to konkrétně

⁶ Jinak tomu bylo před vydáním sjednocujícího stanoviska. Srovnej usnesení NS ze dne 24.7.2002, sp. n. 5 Tdo 337/2002

⁷ stanovisko NS ČR sp. zn. Tpjn 302/2005, str. 11

ke zjištění, jakým způsobem podporuje, propaguje nebo veřejně projevuje sympatie k hnutí, zda tak činí úmyslným jednáním a v případě, že jsou zde náznaky určité organizovanosti při páčání takového trestného činu spolu s jinými osobami, pak i k prokázání, že tak činí jako člen organizované skupiny (kvalifikovaná skutková podstata). V případě organizovaného jednání s jinými osobami bude vhodné zároveň posoudit, zda nejde o formu zločinného spolčení. Pokud by jednáním zároveň byly naplněny znaky nelegální organizace podle § 198a odst. 3 písm. b) trestního zákona, pak by byl tento trestný čin vyloučen uplatněním zásady faktické konzumpce (zásada vyloučení jednočinného souběhu) a aplikoval by se na daný případ pouze § 260 odst. 1, 2 písm. b) TZ. Vrátime-li se ke způsobu páčání trestného činu podle § 260 a 261 TZ, tedy k podpoře, propagaci a veřejnému projevování sympatií, lze říci, že v praxi pod ně bude možno podřadit řadu aktivit. Jednání spočívající v pořádání koncertu pravicovými extremisty zpravidla bude kvalifikováno jako podpora i propagace hnutí. Účast na koncertu spíše naplňuje znak veřejného projevování sympatií k hnutí. Zaplatí-li však účastník koncertu vstupné s tím, že byl alespoň srozuměn, že takto přispěje hnutí, pak již toto jednání bude považováno za podporu hnutí. Členové hudebních skupin se budou dopouštět podpory i propagace hnutí. Shrňeme-li tedy výše uvedené skutečnosti, dokazování znaků trestného činu podpory a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka se bude ubírat touto cestou:

Další významnou skutečností, kterou zmínil Nejvyšší soud, je možnost postihu jednání, které vede k založení nového hnutí nebo obnově již zaniklého hnutí podle § 8 odst. 1, § 260 odst. 1 TZ, tedy jako pokus podpory a propagace hnutí. Tím jsou pokryty ty případy, kdy hnutí v době páčání trestného činu ještě neexistuje.

Shrnutí

Ve vztahu ke všem výše uvedeným trestným činům lze shrnout, že policie se při jejich prověřování a šetření bude muset primárně zaměřit nejen na osobu podezřelou z páčání

trestné činnosti a způsob jejich páchaní, ale především na získání dostatečných důkazů o existenci nelegálních organizací, které jsou znakem jejich skutkových podstat. Získávání takovýchto relevantních informací bude závislé na stádiu, v němž se šetření nachází. Nejprve se policie zpravidla bude muset při svém šetření opřít pouze o oprávnění, která pro ni vyplývají ze zák. č. 283/1991 Sb., o Policii ČR. Zahájit trestní řízení a činit procesní úkony v něm uvedené bude moci až v případě, kdy z takovýchto šetření dospěje k závěru o podezření ze spáchání trestné činnosti. V rámci trestního řízení doporučujeme využít při prověřování skutečností důležitých pro trestní řízení služeb konzultanta podle § 157 odst. 3 trestního řádu.

Souvisejícím aspektem je i otázka stádia trestnosti zmiňovaných trestných činů. Trestné činy uvedené v této kapitole jsou, pokud jde o jejich základní skutkové podstaty, trestné až ve stádiu pokusu, s výjimkou trestného činu zločinného spolčení, kde je trestná již samotná příprava. U trestného činu podle § 260 TZ bude ale nutno vždy zvažovat, zda nedošlo k naplnění znaků jeho kvalifikované skutkové podstaty, což je v případě pořádání extremistických hudebních koncertů dosti pravděpodobné a vedlo by to ke vzniku trestnosti již ve fázi přípravy.⁸ S ohledem na specifikum pořádání hudebního koncertu je dále nutno zdůraznit, že již samotná příprava takového koncertu představuje v procesněprávní rovině dokonáný trestný čin podpory a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka. Výrobu a rozesílání pozvánek, vylepování plakátů, prodej vstupenek, zřízení propagační webové stránky atd. je možno podřadit pod znak skutkové podstaty uvedené v § 260 TZ, a to pod „podporu, příp. propagaci“ hnutí. Vždy je nutno v této souvislosti zkoumat, zda taková jednání jsou nebezpečná pro společnost (§3 odst. 4 TZ) a je možno postavit je na roveň ostatních jednání uvedených v posuzovaném trestném činu.

Tabulka č. 5: Zahajování trestního řízení

trestný čin	fáze zahájení trestního řízení	kvalifikovaná skutková podstata	fáze zahájení trestního řízení
§ 198a odst. 3 písm. b) TZ	pokus TČ		
§ 163a odst. 1 TZ	příprava k TČ	§ 163a odst. 2, 3 TZ	příprava k TČ
§ 260 odst. 1 a 261 TZ	pokus TČ	§ 260 odst. 2 TZ	příprava k TČ

⁸ K pořádání koncertu se zpravidla vyžaduje součinnost několika osob, kteří si mezi sebou rozdělí jednotlivé úkoly a spolupracují organizovaným způsobem, tudíž by se mohlo jednat o naplnění § 260 odst. 2 písm. b) TZ. Vedle toho se lze domnívat, že hudební koncert, jakožto nástroj propagace protiprávních hnutí, lze považovat za obdobný způsob páchaní trestné činnosti, jako kdyby k tomu docházelo tiskem, rozhlasem apod., což by naplnilo § 260 odst. 2 písm. a) TZ.

Pouze pro doplnění uvádíme, že k fungování uvedených forem trestné součinnosti je nezbytný i jejich finanční základ. S ohledem na výše zmíněné skutečnosti se domníváme, že zdrojem jejich financování jsou výnosy z jimi páchané trestné činnosti. Z toho důvodu bude třeba zapojit do boje s extremistickou kriminalitou i policejní složku specializující se na hospodářskou trestnou činnost a zabývat se též podezřením ze spáchání trestných činů podle § 118, 148 a 252a TZ.

2. Trestné činy spáchané bez ohledu na existenci nelegálních organizací.

Pokud nebyla prokázána existence nelegálních organizací, bude policie muset zvažovat, zda protiprávní jednání pravicových extremistů nezahrnuje znaky některých jiných trestných činů, zejména násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci (§ 196, 197a TZ), hanobení národa, etnické skupiny, rasy a přesvědčení (§ 198 TZ), podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod (§ 198a TZ), výtržnictví (§ 202 TZ). Nejčastěji se policie setkává s protiprávním jednáním spočívajícím v „heilování“ nebo nošení nacistických znaků. V těchto případech bude nezbytné zkoumat, zda nejsou naplněny znaky skutkové podstaty trestného činu podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod (§ 198a odst. 1 TZ), výtržnictví (§ 202 TZ), příp. podpory a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka (§ 261a TZ).

Lze tedy shrnout, že je třeba důkladně odlišovat trestné činy páchané v souvislosti s existencí nelegálních organizací a trestné činy páchané bez ohledu na jejich existenci a na základě toho i obstarávat potřebné důkazní prostředky. V první kategorii trestných činů bude nezbytné dokázat vedle protiprávního jednání i samotnou existenci nelegálních organizací, k nimž se toto jednání váže. Pokud se jejich existence neprokáže, lze protiprávní jednání pravicových extremistů postihovat pouze pro trestné činy zahrnuté do kategorie druhé. Vzhledem k tomu, že stávající trestní zákon je založen na materiálně-formálním pojetí trestného činu, bude třeba vzít rovněž v potaz, zda protiprávní jednání extremisty má alespoň malý (u mladistvých menší) konkrétní stupeň nebezpečnosti pro společnost.

Zpracováno odborem bezpečnostní politiky MV

17. ledna 2007